

Ольга Демиденко

к.пед.н., доцент

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-0643-5510

olga.demydenko80@gmail.com

Марина Цзян

магістрантка

факультет лінгвістики

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Київ, Україна

jiang_m@meta.ua

МАРКЕРИ ІДІОСТИЛЮ АВТОРА І ПЕРЕКЛАДАЧА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖОЗЕФА КОНРАДА «НОСТРОМО: ПРИМОРСЬКЕ СКАЗАННЯ» ТА ЙОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ПЕРА ОЛЕНИ О'ЛІР)»

Статтю присвячено актуальному питанню визначення характерних рис ідіостилю автора і перекладача художнього тексту. Метою статті є висвітлення особливостей ідіостилю автора і перекладача на прикладі роману Джозефа Конрада «Ностромо: Приморське сказання» (Conrad, 2000) та його українськомовного перекладу пера Олени О'Лір, який у 2019 році вийшов друком у видавництві «Астролябія». Розглянуто лексико-стилістичні та граматико-синтаксичні маркери ідіостилю англійського письменника Джозефа Конрада на прикладі роману «Ностромо: Приморське сказання» та маркери ідіостилю перекладачки Олени О'Лір, перу якої належить українськомовний переклад роману. У статті окреслено підходи до вивчення ідіостилю автора художнього тексту (системно-структурний, естетично-маркований, образно-композиційний, комунікативно-когнітивний, адресно-діяльнісний, функціонально-домінантний), згадані основні представники кожного з них та наведено визначення поняття ідіостилю перекладача художнього тексту. Проаналізовано основні маркери ідіостилю Джозефа Конрада та можливі чинники, що зумовили їх появу. Особлива уваги приділена лексико-стилістичним та граматико-синтаксичним маркерам ідіостилю письменника, зокрема рамковому способу викладу, інтерлінгвалізму, кольоронімам, алюзіям, контрасту, поєднанням сильних прикметників з абстрактними іменниками, алітерації, рефрени (повторення), а також збалансованим реченням. Ідіостилю перекладачки, проаналізованому за аналогічними маркерами, притаманне використання діалектизмів та архаїзмів, слів розмовного стилю, іменників у зменшувально-пестливій формі, а також словотвір шляхом словоскладання та okazionalizmu. Авторки стверджують, що навіть у найпрофесійнішому перекладі можливо виявити особливості ідіостилю перекладача, який можна розглядати крізь призму аналізу притаманних такому ідіостилю прийомів та засобів, одні з яких покликані відтворити маркери ідіостилю автора тексту оригіналу, а інші є невіддільною частиною мовної особистості самого перекладача.

Ключові слова: ідіостиль; автор художнього тексту; перекладач; маркери ідіостилю; Джозеф Конрад; Олена О'Лір.

1. ВСТУП

Світ, який відкриває читачеві автор художнього тексту, є неповторним, унікальним відображенням світобачення, душі його творця, вкарбованих у кожному елементі тексту. І завдання перекладача художнього тексту полягає не у формальному відтворенні елементів художнього тексту мовою перекладу, а декодуванні, розкритті глибинних змістів, закладених автором і відкриття світу його душі читачам лінгвокультури перекладу.

При цьому йому важливо зберегти і відтворити саме авторське світобачення, не додати свого, адже перекладач, так само як і автор, створюючи текст перекладу, має власний стиль.

Вивчення ідіостилю автора і перекладача художнього тексту є дотепер актуальним питанням лінгвістичних досліджень, спрямованих на вивчення «ідіостилю епохи» як середовища творення та одного із ключових факторів впливу на формування ідіостилю окремого автора. Вивченню ідіостилю автора художнього тексту присвятили праці Арнольд, Болотнова, Бахтін, Брандес, Виноградов, Воробйова, Глінка, Зонтаг, Караулов, Красних, Крістал та Дейві, Костецька, Коптілов, Ларін, Линтвар, Мундей, Поворознюк, Салданга, Селіванова, Ісидоренко, Солганік, Ставицька та ін. Сидоренко (2015) виокремлює шість підходів до вивчення ідіостилю автора, з-поміж яких:

- *системно-структурний* підхід, де чільне місце належить образу автора;
- *естетично-маркований* підхід, за яким індивідуальний авторський стиль письменника ґрунтується на естетичних модифікаціях мовно-виражальних засобів певної мови;
- *образно-композиційний* підхід, в основу якого покладено неповторну індивідуальну динаміку мовленнєвих форм, образну трансформацію текстотворення та композиційні прийоми побудови тексту;
- *комунікативно-когнітивний* підхід фокусується на процесі спілкування через текст, мовній культурі, типі мислення, специфіці тезаурусу та пізнавальному відношенні до подій у тексті;
- *адресно-діяльнісний* підхід, ключовим елементом якого є дослідження ефективності мовленнєвої діяльності автора стосовно реципієнта в розрізі їхніх мовних особистостей;
- *функційно-домінантний* підхід передбачає наявність двох взаємопов'язаних стилів – загально-мистецького та індивідуального (Сидоренко, 2015, с. 299–301).

Салданга (Saldanha, 2020) визначає індивідуальний стиль перекладача як спосіб перекладу, який: за рядом ознак дозволяє віднести текст до низки перекладів, виконаних певним перекладачем, вирізняє роботу даного перекладача серед робіт інших перекладачів, виконаних за моделлю, якій надає перевагу даний перекладач, є мотивованим, тобто виконує чітко визначену функцію, не є обмеженим лише текстом оригіналу чи особливостями мови оригіналу, а виступає як окремий комунікативний акт у формі інтерпретації з елементами творчості (р. 6). На думку Томнюк (2020) та Линтвар (2014), з точки зору змістової структури індивідуальний стиль перекладача є складнішим, ніж індивідуальний стиль автора, адже передбачає не лише процес написання тексту, а й вирішення ряду перекладацьких проблем через застосування професійних прийомів. Водночас творчий елемент, який супроводжує процес перекладу художнього тексту, накладає свої особливості на результати перекладу, а саме – наявність індивідуальних рис перекладача у вихідному тексті (Томнюк, 2020, с. 28–32).

Метою статті є розгляд особливостей ідіостилю автора і перекладача на прикладі роману Джозефа Конрада «Ностромо: Приморське сказання» (Conrad, 2000) та його українськомовного перекладу пера Олени О'Лір, який у 2019 році вийшов друком у видавництві «Астролябія».

2. МЕТОДИ

Для проведення дослідження застосовано низку загальнонаукових та лінгвістичних методів: описовий метод (використаний для обґрунтування теоретичного матеріалу), метод аналізу (для інтерпретації та систематизації відібраного теоретичного матеріалу), дедуктивний метод (використаний при переході від загального опису до безпосереднього аналізу явищ), індуктивний метод (від конкретного до загального).

3. РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Основними мотивами творів **Джозефа Конрада**, одного із найяскравіших представників течії неоромантизму в англійській літературі є *сильна особистість, тема колонізації, далекі, часто екзотичні місцевості, морські мандрівки, бурхливі політичні події*,

патріотизм, подвиг. Позиціонують Юзефа Теодора Конрада Коженювського як англійського письменника польського походження. Він народився на Житомирщині в Україні у сім'ї польського поета, перекладача, активного політичного діяча, патріота Аполлона Коженювського, доля якої привнесла тему патріотизму та подвигу у творчість письменника.

Твори Джозефа Конрада відкриваються передмовами, покликаними допомогти читачеві правильно інтерпретувати ідеї автора, викладені у текстах. Як зауважує Костенко (2011), навіть автобіографічна книга «Особисті записи» розпочинається з есею під назвою «Традиційна передмова», у якому Конрад виділяє такі особливості свого індивідуального письменницького стилю:

- 1) використання письменником слів, що запам'ятовуються – домінування слова над змістом;
- 2) письменник пише про самого себе, як єдину реальність у вигаданому світі;
- 3) у кожному романі є елемент автобіографії автора;
- 4) світ ґрунтується на простих, але важливих ідеях, таких як вірність, дружба (Костенко, 2011, с. 64).

Роман «Ностромо: Приморське сказання», датований 1904 роком, складається із передмови автора та трьох частин, кожна із яких поділена на розділи. Частина I та II містять по 8 розділів кожна, а частина III – 13 розділів. Кожна із частин має назву, тоді як розділи мають лише номери. Композиційні особливості роману «Ностромо: Приморське сказання» полягають у тому, що Джозеф Конрад максимально наближує манеру викладення оповіді до розмовної мови, якій приманний раптовий перехід від однієї теми або події до іншої. За такою простою, на перший погляд, формулою наративу приховано специфічний композиційний задум, результатом якого є часово-просторові відношення, характерні саме для прози Конрада, які особливо добре прослідковуються у «Ностромо» – Джозеф Конрад фрагментує текст роману таким чином, щоб продемонструвати еволюцію чи деградацію своїх героїв у різний час та на тлі різноманітних подій. При цьому, хронологія Джозефа Конрада у його манері викладу розповіді найчастіше відрізняється від послідовності подій у реальному часі. Тобто, хронологія подій сюжету роману не збігається із хронологією подій фабули. Таке композиційне вирішення має на меті «згрупувати» події навколо героя, не проводячи його поступово від зав'язки до кульмінації, що викликає інтерес та тримає читача в емоційному напруженні. Наприклад, перша частина роману є досить фоновою та логічною, адже у ній мова йде про життя у містечку Сулако, та подаються характеристики його мешканців. Справжній розвиток подій хоч і бере свій початок вже у другому та третьому розділах першої частини, та все ж набирає обертів лише у другій частині роману, і при цьому важко визначити, скільки років минуло між подіями через серію слів *now* (*зараз*), яке у романі вживається 96 разів на позначення часу виникнення, перебігу чи завершення тієї чи іншої події.

Спосіб викладу тексту Конрадом часто називають «рамковим» (framed narrative), під яким розуміють розповідь (narrative mode) від третьої особи-анонімного оповідача (можливо, самого автора), який ніби є присутнім під час подій, або згадує про деякі із них у досить нейтральний спосіб, лише іноді допускаючи певні припущення чи здогадки, проте із характерним ідіолектом, сформованим, зокрема, і під впливом іспанської мови. При цьому нейтралітет оповідача та автора надають текстові певної об'єктивності, яка досягається за рахунок того, що більшість речень мають розповідний та описовий характер. Ідіостиль автора характеризується поступовим розгортанням картини, у тому числі за рахунок збільшення довжини речень в межах логічного завершення викладеної думки або в межах абзацу. Можна помітити, як довші речення наприкінці уривку дозволяють автору висловити більш складну ідею, власне припущення, чи узагальнити та підсумувати вищезгадані події.

Головною темою роману є **визвольна боротьба** вигаданої країни Костагуана, для опису якої Конрад часто вдається до характерного використання **контрасту**. Наприклад, іспанське *pronunciamento*, що проходить через увесь текст «Ностромо» (на відміну від англійського «pronouncement»), означає не лише юридичну заяву чи офіційну декларацію, а й військово-

повстання, що є звичним явищем у Костагуані: *But in the end, during the long turmoil of pronunciamentos that followed the death of the famous Guzman Bento, the native miners, incited to revolt by the emissaries sent out from the capital, had risen upon their English chiefs and murdered them to a man* (Conrad, 2000, p. 36)

Pronunciamento в аналізованому романі – це інструмент не тільки політиків, генералів та пропагандистів. Воно стало офіційною мовою Костагуани. *Pronunciamento* просочилося крізь жорстку та кодифіковану класову структуру до будинків Сулако. Навіть Папуга Емілії Гулд кричить *Viva Costaguana!*. Противагою *pronunciamento* виступають мовчання, яке є смертельним, як у випадку з Деку, та розмовна мова, мова думки, яка порівняно із *pronunciamento* є абсолютно неуспішним засобом спілкування для місцевого населення. Деку усвідомлює марність і небезпеку своєї роботи. Він вважає роль пропагандиста, людини, яка виголошує *pronunciamento*, навіть більш небезпечною, ніж роль солдата: *When you make war you may retreat, but not when you spend your time in inciting poor ignorant fools to kill and to die* (Conrad, 2000, p. 123).

Інтерлінгвалізм є характерною рисою ідіостилю Джозефа Конрада, його вважають письменником-білінгвом. За Костенко (2011) саме такий внутрішній «діалог культур» безпосередньо вплинув на ідіостиль письменника. Так, у романі «Лорд Джим» можна побачити німецьку та французьку мови, у «Очима Заходу» – російську, німецьку та французьку, у «Ностромо: Приморське сказання» спостерігаємо поєднання англійської, іспанської, італійської, подекуди французької та португальської мов. Цим автор натякає читачеві на краї, де населення розмовляє англійською та іспанською – Південної Америки. У текст перекладу ці іншомовні елементи переважно трансплантуються в оригінальному вигляді, що зберігає неповторний колорит створений автором.

Іноді слова та вирази іспанською в перекладі транскодуються щоб передати специфічний акцент: «– *Hola! Hola, чи є тут хто-небудь?*» (Конрад, 2019, с. 39); «– *Va bene, va bene, – бурмотів Джорджо*» (Конрад, 2019, с.44); «*Синьйори Inglesi саме чекали на свій ланч* (Конрад, 2019, с. 44); «*Хіба tuchachos Ернандеса не схотіли б запропасти цю дрібничку, яка скидається, por Dios, на кавалок олова? – пожартував він*» (Конрад, 2019, с. 141); «– *Прибув сеньйор тобернадор*» (Конрад, 2019, с. 132); «...де вряди-годи можна було застати господаря – сеньйора адмістратора ...» (Конрад, 2019, с. 146).

Однією із центральних тем у творчості Конрада є тема **подорожей та екзотичних місцевостей**, адже після смерті матері він із батьком переїхав до Чернігова, Львова, Кракова, потім з дядьком подорожував до Австро-Угорщини, а згодом став моряком й отримав ранг капітана англійського флоту і вирушив у мандрівку до Центральної Африки. Тож тема **морських подорожей** стала одним із лейтмотивів творчого доробку Джозеф Конрада. У романі «Ностромо: Приморське сказання» дія відбувається у країні Костагуана. Автор не дає чіткого географічного розташування Костагуани, проте з опису розташування Сулако зрозуміло, що воно знаходиться на західному узбережжі Південної Америки, у країні з дуже довгого береговою лінією, порізаною ближче до півдня, що за обрисами нагадує Чилі. Сам Конрад у листі до Гарнетта писав у 1908 році: *Tarver... who is now in Chile writes me that Nostromo has met with no end of appreciation on the seaboard where the scene is laid...* (Conrad, 1991, p. 163).

Серед маркерів ідіостилю Джозефа Конрада особлива роль належить кольоронімам. Так, лексеми на позначання червоного та багряного кольорів, як кольорів змін, повстань та революцій, з'являються в тексті «Ностромо: Приморське сказання» 47 разів в описі прапорів, інтер'єрів, одягу, зовнішності та природи.

Ідіостилю Джозефа Конрада притаманне широке використання **алюзій**. Так, говорячи про назви кораблів Океанської парової судноплавної компанії, пришвартованих біля берегів Костагуани, автор звертається до імен античних богів: *The Juno only for her comfortable cabins amidships, the Saturn for the geniality of her captain and the painted and gilt luxuriousness of her saloon, whereas the Ganymede was fitted out mainly for cattle transport, and to be avoided by coastwise passengers* (Conrad, 2000, p. 9). Юнона в античній міфології традиційно мала ім'я

Юнони Регіни, тобто Цариці, що і перегукується із назвою найрозкішнішого корабля компанії. Сатурн, як бог землеробства, був одним із найбільш мудрих та шанованих богів, і, як бачимо, корабель отримав ім'я «Сатурн» саме за геніальність свого капітана. За легендою Ганімеда було викрадено богами за його вроду, проте він залишився лише виночерпцем на Олімпі. При цьому, сам оповідач іронічно узагальнює відношення між місцевими жителями та судноплавною компанією стверджуючи, що можна не шукати особливого зв'язку між грецькими богами та назвами тих кораблів: *Their names, the names of all mythology, became the household words of a coast that had never been ruled by the gods of Olympus* (Conrad, 2000, p. 9).

Жінки у творчості Конрада вважаються другорядними персонажами, загадковими та епізодичними, хоча у аналізованому романі в образі пані Гулд прослідковуємо ідеалізацію жіночого образу: *Mrs. Gould's appearance was made youthful by the mobile intelligence of her face* (Conrad, 2000, p. 26). Автор акцентує увагу на колоніальному аспекті та пошуку аналогій між соціальним становищем жінки в Англії дев'ятнадцятого сторіччя та у колоніях, тож ще одним прикладом застосування **контрасту** є протиставлення англійки з її вишуканими манерами та місцевих жительок.

Ідіостиль Джозефа Конрада відзначається характерним гумором із іронічним відтінком: *And as they [avn.: the shipping company] seldom failed to account for the smallest package, rarely lost a bullock, and had never drowned a single passenger, the name of the OSN stood very high for trustworthiness* (Conrad, 2000, p. 9).

Ще однією особливістю прози Джозефа Конрада, яка виділяє його серед інших письменників, є **поєднання сильного прикметника з абстрактним іменником**: *impious adventurers, two gringos, spectacular and alive, fatal spell of their success, tenacious gringo ghosts, forbidden wealth, starved and parched flesh, defiant heretics* (Conrad, 2000, p. 6). Зазначену рису ідіостилю автора було збережено та відтворено у перекладі за допомогою того ж прийому – поєднання сильного прикметника з абстрактним іменником: «*нечестиві авантюристи*», «*двоє трінго, примарні і вічно живі*», «*фатальним прокляттям*», «*невідступні привиди*», «*закляте багатство*», «*спеченої спраглої плоті*» «*зухвалих еретиків*» (Конрад, 2019, с. 21–22).

У своїх текстах Джозефа Конрад широко використовує **філософсько-релігійні абстрактні лексичні одиниці**: *The eye of God Himself – they add with grim profanity – could not find out what work a man's hand is doing in there; and you would be free to call the devil to your aid with impunity if even his malice were not defeated by such blind kindness* (Conrad, 2000, p. 7). У перекладі: «*Око самого Бога – з похмурих блюзнірством додавали моряки – не могло розпізнати, які діяння рук людських там вершяться, тож ніщо не заважає безкарно покликати на допомогу диявола, якщо тільки і його злоба не провалиться в ту таку кромішню тьму*» (Конрад, 2019, с. 23). Перекладачка зберігає не лише три протиставлені одне одному поняття – Бог, диявол та людина, але й капіталізацію.

Якщо у поезії ритм легко визначити за допомогою наголосів, у прозі це зробити не так просто. Проте у Джозефа Конрада загальний ритм викладу прозового тексту передається в першу чергу через **ритмічний наголос**, який виявляється через алітерацію, рефрени (повторення), а також так звані **збалансовані речення**, частини яких мають майже однакову довжину та рівне інформаційне навантаження. Наприклад, уривок з тексту оригіналу за допомогою пунктуаційних знаків і відповідних логічних наголосів можна поділити на десять частин: *As to the tozo / a Sulaco man / his wife paid for some masses / and the poor four-footed beast / being without sin / had been probably permitted to die / but the two gringos / spectral and alive / are believed to be dwelling to this day amongst the rocks / under the fatal spell of their success* (Conrad, 2000, p. 6). У перекладі ритм, притаманний оригіналу зберігається: «*Щодо мосо / мешканця Сулако / то його жінка заплатила кілька за кілька заупокійних мес/ бідолашну чотириногу худобину/ на якій не було жодного гріха/ напевно, теж спостигла смерть/ а двоє трінго/ примарні і вічно живі/ як вірили люди/ й донині живуть серед скель погублені фатальним прокляттям свого успіху*» (Конрад, 2019, с. 21). Лише остання частина ритмічно відрізається від тексту оригіналу завдяки заміні пасивної конструкції на активну у

мові перекладу, а також через авторську пунктуацію Джозеф Конрада – кома перед останньою частиною *under the fatal spell of their success*, якої не вимагають правила пунктуації англійської мови.

Для прози Джозефа Конрада характерні багатоконпонентні складні речення з поліпрекідатними конструкціями, які зазвичай є безсполучниковими та розділеними між собою за допомогою крапки з комою. Сміслові відношення між частинами таких речень виражають або одночасність подій та явищ, або їхню послідовність. Особливої мелодійності надає мові Джозефа Конрада **алітерація**. Наприклад: *He had to hurry them then the whole length of the jetty; it had been a desperate dash, neck or nothing – and again it was Nostromo ... at the stern* (Conrad, 2000, p. 10). У перекладі: «*Потім мусив покванити їх, поки бігли уздовж молу, - то був відчайдушний прорив, пан або пропав, - і знову-таки Ностромо ... біля стерна*» (Конрад, 2019, с. 29). Алітерація у Джозефа Конрада може об'єднувати два-три слова чи вираз. Відповідний прийом знаходимо й у перекладі, зокрема особливо влучно у фразеологізмі *neck or nothing* → *пан або пропав*.

Ще одним засобом ритмізації у прозі Джозефа Конрада є **повтор**, який застосовується для привернення уваги, емоційного забарвлення повідомлення чи акцентування певної ідеї. Зазначений прийом застосовується не лише для лексичних елементів, але і на рівні повтору граматичних конструкцій і зберігається перекладачкою. Наприклад: «*The leaders of his youth had lived poor, had died poor*» (Conrad, 2000, p. 25). / «*Вожді його юності жили у злиднях і помирали у злиднях*» (Конрад, 2019, с. 51).

Оригінальний словотвір, представлений складними прикметниками, є важливою складовою ідіостилю Джозефа Конрада, який таким чином отримує новий, часто метафоричний відтінок виразу чи характеристики об'єкта. Найбільш яскравим є прояв метафор в описах природи, почуттів, а також політичних подій та явищ. Особливої уваги заслуговують художні засоби, як невіддільні та найбільш знакові елементи ідіостилю Конрада, проза якого вражає різноманітням використання порівнянь в описах природи: *It lies far out to sea like a rough head of stone stretched from a green-clad coast at the end of a slender neck of sand covered with thickets of thorny scrub* (Conrad, 2000, p. 5). Переклад: «*Півострів видається далеко в море, немов груба кам'яна голова, що стирчить із зеленого узбережжя на кінці худенької шиї – піщаної коси, зарослої колючими чагарями*» (Конрад, 2019, с. 20).

Аналізуючи переклад, виконаний українською перекладачкою **Оленою Оленою О'Лір**, поруч із її майстерними перекладацькими прийомами звертаємо увагу на ряд характерних рис, притаманних її ідіостилю. Особливої атмосферності тексту перекладу на лексичному рівні надає широке використання **діалектизмів та архаїзмів**, зокрема: *штиб* (оригінал: *kind*), *пописатися* (оригінал: *parade*), *присок* (оригінал: *cinder*), *люксусовий* (оригінал: *luxuriant*), *п'ястук* (оригінал: *hand*), *балакати* (оригінал: *talk*), *приносини* (оригінал: *present*), *скруха* (оригінал: *despondency*), *окрушина* (оригінал: *relic*), *правиця* (оригінал: *right hand*), *горнило* (оригінал: *crucible*), *безтрепетний* (оригінал: *unflinching*), *годованець* (оригінал: *dependents*), *хідник* (оригінал: *sidewalk*), *вибалушений* (оригінал: *staring*), *рокованість* (оригінал: *fatality*).

Ідіостиль Олени О'Лір характеризується досить широким використанням **слів розмовного стилю** як у мовленні наратора, так і у мовленні головних героїв. Перекладачка також широко послуговується морфологічними елементами, які надають лексиці специфічного відтінку. Стилiстичні синоніми іменників, прикметників та прислівників Олена О'Лір утворює за допомогою демінутивних і пестливих суфіксів, а також суфіксів зі значенням згрубілості.

Численні **іменники** зустрічаємо у **зменшувально-пестливій формі**, яка передає невеликий розмір, об'єм чи масштаб описуваного об'єкта чи явища. Проте зустрічаються й іменники, утворені суфіксальним способом, які несуть негативний відтінок або ж вказують на великий розмір чи масштаб об'єкта. Наприклад: *чолов'яга, злодюжка, віслочок, худобинка, вітерець, пароплавчик, жменька, грошенята, звірюка, горлянка, крамничка, жакетик, коняка, жіночка, башточки, хлопчина, батіжок, ложечка, ресторанчик, конячина, тютюнець, гайок, містечка, дверцята, каменюччя, прапорці, куточки, долонька, слівце*.

Прислівники, утворені за допомогою суфіксів *-ісінк*, *-есеньк*, вказують на повноту чи точність виконуваної дії, наприклад: *багацько*, *легенько*, *прямісінко*, *точнісінко*, *рівнесенько*, *простісінко*.

Найчастотнішими **прикметниками** є: *добрячий*, *височезний*, *гладенький*, *страшнючий*, *меншенька*, *велетенський*, *коротенькі*, *цілісінський*, *величезний*, *низенький*, *невеличкий*, *тоненький*, *звичайнісінський*, *гарненька*.

Чільне місце у художньому мовленні Олени О'Лір займає словотвір, зокрема шляхом **словоскладання**. Серед складних іменників: *Домінік-корсиканець*, *рибалка-негр*, *патріотичкачі*, *робітники-італійці*, *повітки-мазанки*, *італійці-машиністи*, *емігранти-італійці*, *президент-диктатор*, *покупці-земляки*, *прочанин-єретик* тощо. Поширеними формами словоскладання, використаними у тексті перекладу, є: *сам-один*, *одна-однісінька*, *рано-вранці*, *самі-самісінькі*, *сила-силенна*, *живий-живісінський*, *багато-багато*, де значення слова підсилюється за допомогою його повторення у тій самій чи дещо модифікованій формі.

На окрему увагу заслуговують **оказіоналізми**, представлені іменниками, прикметниками, дієприкметниками, дієсловами: *слововилив*, *пишиномовна* (бесіда), *незмигне* (око), *безмастний*, *коликливий* (обрій), *заврунені* (поля), *дитинно-безсоромне* (нахабство), *несрібололюбні* (руки), *шепти* (у значенні «чутки»), *нерозлюбне* (кохання), (постав) *випружилась*, *несебелюбність*, *черпач* (води), *решетувальники*, *рудодробарі*, *непощербний*.

Серед специфічних граматичних конструкцій зустрічається присудок, який складається із основного дієслова та дієслова «бути» в минулому часі. Наприклад: «*Від часу від'їзду з Санта-Марти він геть втратив був відчуття європейського життя*» (Конрад, 2019, с. 57); «*Втім, так склалося, що багато років тому пан Гулд, на своє щастя, відмовив був теперішньому міністрові фінансів ...*» (Конрад, 2019, с. 78).

Ідіостиль Олени О'Лір відзначається широким використанням українських фразеологізмів та словотворчих часток для підкреслення значення окремого слова, здебільшого вказівного займенника. Наприклад, у «Ностромо: Приморське сказання» зустрічаємо такі **фразеологізми**: «*шкурка не варта вичинки*» (Конрад, 2019, с. 10), «*проливає світло на*» (Конрад, 2019, с. 11), «*у глибині душі*» (Конрад, 2019, с. 14), «*аж дух забило*» (Конрад, 2019, с. 15), «*стоять як укопані*» (Конрад, 2019, с. 19), «*на людській пам'яті*» (Конрад, 2019, с. 20), «*не виходила з дива*» (Конрад, 2019, с. 21), «*залишив місто на милість [революційного натовпу]*» (Конрад, 2019, с. 28), «*нюхом чули*» (Конрад, 2019, с. 30) та **словотворчі частки**: «*З отаким-от супроводом*» (Конрад, 2019, с. 20), «*як-от*, наприклад, Есмеральда за шістдесят миль на південь» (Конрад, 2019, с. 25), «*І дивіться-но: то ж він вів їх за собою того дня*» (Конрад, 2019, с. 32) тощо.

Серед рідковживаної лексики зустрічаємо такі приклади із метафоричним значенням: «*у далечинь змійлась портова гілка залізниці*» (Конрад, 2019, с. 44); «*їхнього завзяття не розхолодили ні визискування часто змінюваних урядів,...*» (Конрад, 2019, с. 75); «*з його ... сардонічною посмішкою та прикрим поглядом*» (Конрад, 2019, с. 136); «*перед темнавою запрестольною іконою*» (Конрад, 2019, с. 136).

4. ВИСНОВКИ Й НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, можна стверджувати що особливості індивідуального стилю автора і перекладача є багатогранним питанням, яке потребує подальших досліджень. Адже навіть у тексті наймайстернішого перекладу, не лише зберігається ідіостиль автора, але присутній ідіостиль перекладача, який можливо виявити і проаналізувати. Оскільки перекладач виступає автором перекладу та має свій ідіостиль, його можна розглядати крізь призму аналізу притаманних такому ідіостиллю прийомів та засобів, одні з яких покликані відтворити маркери ідіостиллю автора тексту оригіналу, а інші є невіддільною частиною мовної особистості самого перекладача. Водночас композиційні та сюжетно-жанрові особливості тексту оригіналу знаходяться поза межами впливу перекладача, оскільки обираються та визначаються автором.

Перспективним напрямом подальших наукових пошуків є вивчення лінгвопрагматичної специфіки аналізованого роману у перекладацькому аспекті.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Костенко Г. Від Конрада до Набокова : білінгвізм та бікультурність як творчий імпульс: монографія. Запоріжжя : ЗНТУ, 2011. 407с.
- Конрад Дж. Ностромо: Приморське сказання / переклад з англійської Олена О'Лір. Львів : «Астролябія», 2019. 704 с.
- Линтвар О. Індивідуальний авторський стиль (ідіостиль), ідіолект автора художнього твору. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна. 2014. №44. С. 160–162.
- Сидоренко І. Підходи до вивчення ідіостилу у лінгвістичних дослідженнях художнього тексту. *Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]*. Серія : Філологія (мовознавство). 2015. № 21. С. 298–303.
- Томнюк Л. Ідіостилі автора і перекладача як фактори впливу на переклад поезії Буковини. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Т. 31, № 3. Ч. 3. С. 28–32.
- Conrad J. *Nostromo: A Tale of the Seaboard*. London : Wordsworth Classics, 2000. 388 p.
- Conrad J. *The Collected Letters of Joseph Conrad (Volume 4)*. Cambridge, 1991. 596 p.
- Saldanha G. *Translator Style. Methodological Considerations*. Centre for English Language Studies. University of Birmingham, 2020. URL : <https://www.researchgate.net/publication/290298127>

REFERENCES

- Kostenko, H. (2011). *Vid Konrada do Nabokova: bilinhvizm ta bikulturnist yak tvorchyi impuls: monohrafiia* [From Conrad to Nabokov: bilingualism and biculturalism as a creative impulse: a monograph]. Zaporizhzhia: ZNTU. [in Ukrainian]
- Konrad, Dzh. (2019). *Nostromo: Prymorske skazannia / pereklad z anhliskoi Olena O'Lir* [Nostromo: A Seaside Tale / translated from English by Olena O'Lir]. Lviv: "Astroliabiiia". [in Ukrainian]
- Lyntvar, O. (2014). *Indyvidualnyi avtorskyi styl (idiostyl), idiolekt avtora khudozhnoho tvoruu* [Individual author's style (idiostyle), idiolect of the author of a work of art]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"*. Serii: Filolohichna, 44, 160–162. [in Ukrainian]
- Sydorenko, I. (2015). *Pidkhody do vyvchennia idiostyliu u linhvistychnykh doslidzhenniakh khudozhnoho tekstu* [Approaches to the study of idiosyncrasies in linguistic studies of literary texts]. *Naukovi zapysky [Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho]*. Serii: Filolohiia (movozaivstvo), 21, 298–303. [in Ukrainian]
- Tomniuk, L. (2020). *Idiostyli avtora i perekladacha yak faktory vplyvu na pereklad poezii Bukovyny* [Idiosyncrasies of the author and translator as factors influencing the translation of Bukovina poetry]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho*. Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii, Book 31, 3(3), 28–32. [in Ukrainian]
- Conrad, J. (1991). *The Collected Letters of Joseph Conrad (Volume 4)*. Cambridge.
- Conrad, J. (2000). *Nostromo: A Tale of the Seaboard*. London: Wordsworth Classics.
- Saldanha, G. (2020). *Translator Style. Methodological Considerations*. University of Birmingham. <https://www.researchgate.net/publication/290298127>

Olha Demydenko, Maryna Jiang. Idiostyle markers of the author and translator (based on the novel by Joseph Conrad “Nostromo: A Tale of the Seaboard” and its Ukrainian translation by Olena O’Lir). The article focuses on such a topical issue of contemporary translation studies as determination of the features of the idiostyle of the author and the translator of the literary text. The authors consider lexical and semantical as well as grammatical and syntactical markers of the idiostyle of Joseph Conrad based on his novel “Nostromo: A Tale of the Seaboard” and the idiostyle markers of the Ukrainian translator Olena O’Lir found in the translation of the novel. The approaches to the study of the author’s idiostyle and the definition of the translator’s idiostyle have been considered. The authors analyze the idiostyle markers of Joseph Conrad and the factors which could have influenced its formation. Special attention is given to the lexical (among the markers of Joseph Connrad’s idiostyle, a special role belongs to color names) and stylistic as well as grammatical and syntactical markers of the writer’s idiostyle, specifically to the framed narrative, interlingualism, coloronims, allusions, contrast, alliterations, strong adjectives combined with abstract nouns, refrains and balanced sentences. The translator’s idiostyle analyzed by the same markers is characterized by the use of dialect and archaic words, diminutive-hypocoristic nouns, stem-composition, and occasional words and words of informal style. The authors prove that even it is possible to reveal translator’s idiostyle markers even in the most professional translation which is possible to consider via the prism of the analysis of the tools and markers some of which are aimed at preserving the author’s idiostyle and the others are an integral part of the language personality of the translator.

Keywords: idiostyle; author of the literary text; translator; idiostyle markers; Joseph Conrad; Olena O’Lir.